

Faders» i 1 P. 1: 2 utbytt mot »Guds Faderns» i den nya översättningen, en ändring, som tvivelsutan, om ock till synes obetydlig, är väl motiverad såsom alldeles riktigt och väl också det enda rätta.

Skulle ej konsekvensen fordra, att uttrycket i 2:dra artikeln »Gud Faders» utbyttes mot »Guds Faderns» eller, med den enda riktiga svenskan tillsammans med det föregående »allsmäktig»: »den allsmäktige Gudens, Faderns»?

På samma sätt borde väl i 1:sta artikeln uttrycket »Gud Fader» utbytas mot »Gud, Fadern», eller då väl apostolikum i våra gudstjänster

bör vara ett uttryck för gudsbarnets tro på och bekännelse till sin fader, kanske ännu hellre »Gud, vår Fader», resp. »Gud, min Fader», eller markerande barnskapet kraftigare: »som vår», resp. »min Fader», så att första artikeln på verklig svenska skulle låta: »jag tror på Gud, den allsmäktige, himmelens och jordens skapare, som min Fader» (resp. »vi tro» och »vår»). Visserligen är Gud, såsom det framhållits, vår Herres, Jesu Kristi, Fader, men det som det kommer an på att bekänna, resp. kunna bekänna, är dock, att han är vår, resp. min Fader (eller fader).

II. Ett förslag till ingress till apostolikum.

Ingressen till apostolikum har som bekant vållat ganska mycket besvär, trassel m. m. dyl. Somliga vilja därför helt enkelt avskaffa den helt och hållet eller åtminstone se dess icke-användning tillåten, såsom nu är fallet.

Apostolikum bör ju tolkas evangeliskt, här det sagts. Tron bör vara evangelisk, d. v. s. evangeliets. Då blir det snarare fråga om en tro *på* Gud än en tro *om* Gud. Den »rätta tron» enligt Luthers förklaring till 3:dje artikeln är ju tron på Jesus

Kristus såsom den av Gud för vårt upptagande och bevarande i barnskapet sände frälsaren eller hur man nu vill uttrycka det. Skulle man ej kunna tänka sig en ingress sådan som denna:

»Låtom oss nu med den allmänneliga kyrkan endräktigt bekänna vår tro på Gud och den han sänt, Jesus Kristus.»

(För välljudets skull synes något böra inskjutas mellan »kyrkan» och »bekänna» och då föreslås ordet »endräkteligen».)

C. Sn.

Ett genmäle och ett svar.

I.

Red. av Tidskrift för kyrkomusik och svenskt gudstjänstliv,

Stjärnorp.

Undertecknad, som är prenumerant och intresserad läsare av Eder tidning, önskade härmed göra ett vördsamt påpekande med anl. av en artikel »Kyrkomusikalisk forskning och praxis» av Doc. Carl Allan Moberg i tidningens majnummer. — Ehuru jag inser, att artikelförfattaren ensam är ansvarig i detta fall,

vore jag dock tacksam för ett *redaktionellt* uttalande.

Alltså! På sidan 74 står: »*Smakförskämningens gift hotar den allmänna musikkulturen i Sverige vida mindre från danslokalernas jazzorkestrar än från de frikyrkliga samfundens koralböcker.*» — Kan detta vara författarens mening? Trots allt står man här inför tvenne *till arten* synnerligen skilda företeelser: dansmusik och andlig sång. Det ligger — synes det mig — en avsevärd ringaktning för den

senare i berörda artikel, och trots att jag själv är kyrkomusiker, kände jag mig vid läsningen obehagligt berörd. Kyrkomusikens uppgift är väl nämligen i första hand icke att höja musikkulturen utan att i *sin* mån hjälpa fram människor till levande Gud. Och den andliga sångens historia har visat, att till synes mycket oansenliga sånger ha kunnat bli till rik välsignelse. Dessa föraktade »sånger» äga nämligen ofta inom sig något, som den renodlade kyrkomusikern i vissa fall saknar: *innerlighet*. — Nu kan jag mycket väl förstå, att för en skolad kyrkomusikalisk uppfattning nämnda alster måste framstå som fördömliga: de äga icke i tillräcklig grad kyrklig stil och tangera icke sällan det banala. Mig synes, att båda dessa ytterligheter äro en fara för den andliga sången: den kyrkliga stilen kan bli till en musikalisk tvångströja, som lätt förkväver hjärtats varma tonfall, och å andra sidan kan den friare andliga sången bli så fri, att den upphör att vara andlig. Idealet har för mig sedan många år framstått i en syntes av kyrklig stil och religiös innerlighet. Först när man vågar detta steg, få vi en kyrkoral, som tillfredsställer icke i första hand blott de kyrkomusikaliska finsmakarna utan också församlingen, *folket*. Ty det är *församlingssången*, som behöver förnyas.

Dessa rader äro tillkomna under känslan av att det på vissa håll förefaller att existera något, som kunde kallas kyrkomusikaliskt högmö. Detta har alltid berört mig på ett pinsamt sätt. — Hela den riktning mot en strängare stil och en rikare liturgi, som fått så mäktiga uttryck i denna tid — och som i och för sig kan ha berättigande — kan den måhända icke utgöra en viss fara för det andliga *livet* inom kyrkan? Ty *livet står* dock högre än konsten, liksom innehållet alltid måste tillmätas en högre betydelse än formen. Jag tror, att där Guds Ande får makt över en församling, där *hinner* man icke att tala så mycket om yttre, om än aldrig så vördnadsbjudande former; där skapas nytt liv, som i sin tur skapar nya, levande former. — Under andliga vartider

har man sjungit av *hjärtat* — kanske nog så enkla sånger ibland — men vem vågar påstå, att icke denna sång var *skön*, emedan den bröt fram spontant och levande som en den frigjorda själens jublande segersång?

Det finns kanske — för att nu tala om det tekniska — en »den andliga sångens förnedringsgestalt», som någon så träffande har sagt. Men detta ger oss — som haft förmånen att något tränga in i kyrkomusikens stränga skönhetsvärld — knappast någon befogethet att se ned på den enklare andliga sången eller rent av anse den utgöra en större fara för musikkulturen än — jazzmusiken. — Allt, som ens *stöter* på högmö, bör vara oss främmande. Om vi värdigas utföra tempeltjänst, så må vi också vidga oss därhän, att vi icke i första hand bedöma en företeelse estetiskt utan andligt, icke blott kyrkligt utan framför allt kristligt.

Tillåt mig, innan jag slutar, påpeka ett uttalande i tidningen (samma sida): »De kyrkliga riktningar, som upptaga dagens slagdängor, ge därmed måhända prov på en icke föraktlig skarpsblick men ingalunda på den känsla för helgd och upphöjdhed, som bör präglade det religiösa i alla dess yttringar»¹. — Vilka äro dessa här påtalade »kyrkliga riktningar»? Och vilka äro dessa »dagens slagdängor»? — Till synes föreligger här ett överdrivet uttryckssätt, men det vore av stort intresse att få veta, vad som åsyftas. Jag tror ej, att sådana uttryck *gagna* den höga och heliga sak, som vi älska och tjäna; litet mer förståelse för andra »riktningar» skulle kanske inte skada. Vi kunna — tror jag — ändå bevåra vårt estetiska samvete. — Hela denna fråga är ju f. ö. ett verkligt problem, och dessa tankar äro för mig personligen ej nyväckta. Jag hoppas innerligt att ej bli missförstådd och anhåller vördsamt om ursäkt, om jag i något skulle hava missuppfattat Doc. Mobergs i övrigt så intressanta artikel.

Solna i juni 1928.

Eder
Jacob Nyvall.

II.

Genom redaktionens vänliga tillmötesgående satt i tillfälle att taga del av herr Jacob Nyvalls kritik av ett par uttalanden i min art. »Kyrkomusikalisk forskning och praxis» i ett föregående num-

mer av denna tidskrift, ber jag att i största korthet få anföra följande.

Citat nr. 1 (jfr. ovan). Som hr. N. riktigt citerar, anser jag, att »smakförskämningens gift hotar den allmänna mu-

¹ Kurs. av undertecknad.

sikkulturen . . . » etc. Om hr. N. sedan anser, att kyrkomusikens uppgift i första hand *icke* är »att höja musikkulturen utan att i *sin* mån hjälpa fram människor till levande Gud», så har detta *icke* med mitt uttalande att göra, eftersom det var fråga om den allmänna musikkulturen. Hr. N:s resonemang i fortsättningen är — med all respekt för min kritikers uppriktiga vilja att förstå och hans välmening — varken logiskt klart eller i sak välgrundat. Om å ena sidan den renodlade kyrkomusiken ofta saknar innerlighet, å den andra somliga andliga sånger icke sällan bli banala, ja, enligt hr. N:s egna ord bli så fria, att de upphöra att vara andliga, så förstår jag icke, varför herr N. vänder sig mot mig, då jag *klandrar* just dessa alltför fria andliga sånger. Vill hr. N. påstå, att de frikyrkliga samfundens koralböcker äro fria från dylika alster? Mitt påstående var och är, att de äro tillfinnandes där i så hög grad, att de utgöra ett allvarligt hot mot den musikaliska kulturen i Sverige. Varför jag finner detta hot större än från jazzmusiken, är inte min skyldighet att besvara just nu i detta svar på hr. N:s kritik. Skälen äro en hel del, vilkas klagörande fordrar utrymme och för vars förståelse krävas något kunskaper i musikhistoria.

Författarens ord om det »kyrkomusikaliska högmodet» känner jag mig icke uppfordrad att besvara. Jag fruktar, att hr. N. icke ändå — trots en god vilja — riktigt satt sig in i de problem, som sammanhåra med en kyrkomusikalisk renässans. Skulle jag våga uttala något i detta sammanhang, så ville jag gärna påpeka, att det är *just de frikyrkliga samfundet, som ratat den Lutherska koralen och bidragit till att i landet införa en massa musikaliskt mindervärdiga, jolmiga (anglikanska) melodier, som icke passa vårt kynne utan genom denna import påtrugats vår musikkultur först under de senare årtiondena. Varest under sådana omständigheter det »kyrkomusikaliska högmodet» sitter, borde även hr. N. vara på det klara med. Vill hr. N. påstå, att*

de frikyrkliga församlingarnas sångböcker tillkommit »under andliga värtider», att de äro utflöden av »Guds Ande», att »denna sång var *skön*, emedan den bröt fram spontant och levande som en den frigjorda själens jublande segersång», så må det vara hans ensak. Onekligen är beskrivningen vacker, men huru förhåller den sig till verkligheten? Och tillåt mig en fråga, hr. Nyvall! Varav kommer det sig, att vi alla (inklusive herr Nyvall) böra känna en sådan pietet inför den frikyrkliga församlingssången, under det att dessa samfund själva så pietetslöst behagat avskära den kyrkomusikaliska tradition, vilken bygger på nära två årtusendens arbete, ideal och religiösa känslösvärld?

Citat nr. 2 (jfr. ovan): Jag kan inte tro, att hr. N. står alldeles så oförstående, som hans ord ge vid handen, för *vilka* kyrkliga riktningar, jag med detta citat avser. Frälsningsarméns taktik att göra s. k. *kontrafakter*, d. v. s. sätta en slags religiös text till dagslagdängor, är väl inte okänd. Måste man verkligen namnge några »körer», d. v. s. sånger med refräng, för att inte hr. N. skall beskylla mig för »*överdrivet* uttryckssätt».

Jag slutar som hr. N.: »Hela denna fråga är ju f. ö. ett verkligt problem . . .», ja, just därför måste vi försöka att se på saken i stort och objektivt skärskåda, vad som är musikaliskt mindrevärdigt. Jag ber hr. N. vara vänlig att genomläsa min art. »Kyrkomusikaliska begreppsbestämningar» i denna tidskrifts februariummer (1928), vari jag sökt klagöra, vad som skiljer andlig musik från liturgisk. Vad som vidare skiljer en god melodi från en dålig, det kan jag icke lära hr. N.; därvidlag måste uppfostran och sund musikalisk smak vara avgörande.

För det intresse, hr. N. visat denna fråga, tackar jag honom.

Uppsala d. 22. 8. 1928.

Carl Allan Moberg,

Fil. d.r., docent i musikhistoria med musikteori vid Uppsala universitet.

III.

Musikdirektör Nyvall har i sitt genmäle begärt ett redaktionellt uttalande i denna fråga. I huvudfrågan om värderingen av de andliga sångerna, kunna vi kortast göra det genom att hänvisa till de artiklar i detta ämne, av kyrkoherde F. M. Allard, som införts i årgång 1926 sid. 49 ff. och 85 ff. samt i årgång 1927 sid. 97 ff. Med fullt instämmande citerar jag ur den första uppsatsen följande

(sid. 56): »Får kristendomens höga idéinnehåll en bristfällig form i textavfattning eller melodi, måste denna form förr eller senare giva vika för bättre utformningar. Det höga idéinnehållet fördrager ej det mindervärdiga, även om det understundom kan nedlåta sig därtill. Likasom Guds Son blott en tid vandrade här nere i förnedringsgestalt men i denna gestalt ej mer skall uppenbara sig, så kunna

de religiösa idéerna ej allttjämt vandra omkring oss i tiggareskepnader, utan de måste tillägna sig den skönaste form. —

Härtill ett par anteckningar i marginalen till några punkter i Herr Nyvalls genmäle. Jag gör dessa anteckningar icke därför, att dessa punkter äro för Herr Nyvalls resonnemang av väsentlig betydelse, utan därför, att de äro några ofta upprepade inpass, som synes bestickande men som ej tåla ett närmare skärskådande.

1. Herr N. skriver: »Hela den riktning mot en strängare stil och en rikare liturgi, som fått så mäktiga uttryck i denna tid — och som i och för sig kan ha berättigande — kan den måhända icke utgöra en fara för det andliga livet inom Kyrkan?» — Uppställer man frågan på detta sätt — vilket ofta sker nutilldags — har man därmed förutsatt, att strävandet efter den rikare formen innebär ett sysslande med formen för formens egen skull och att detta strävande icke utgör ett uttryck för ett andligt liv, som med skapandets inre tvång vill utgestalta formen, så att den utgör ett i görligaste mån adekvat uttryck för den andliga upplevelsen. Det torde ej vara för mycket begärt, att ett sådant påstående — i sig innebärande en fruktansvärd dom över en samtida rö-

relse — bör stödjas av bevis. — Vidare måste här sägas, att om ett andligt liv ej tar sig uttryck i omsorg om formen, löper livet självt fara att vanställas och dess andliga innehåll att avtrubbas. I arbetet med formens utgestaltande måste anden bevisa sin livskraft. Ty lika visst som »Form utan Ande är tom», lika visst är ock »Ande utan form död» för att citera skaldens ord.

2. Herr N. skriver: »Under andliga vartider har man sjungit av *hjärtat* — kanske nog så enkla sånger — men vem vågar påstå, att icke denna sång var *skön*, emedan den bröt fram spontant och levande som en den frigjordas själens jublande segersång?» — Denna sång var och är *skön* i den mån, som den varit eller är ett i huvudsak sant uttryck för den andliga upplevelsen. I samma mån den andliga upplevelsen ej rymmes i dessa sånger, d. v. s. då själen, när den är uppriktig inför sig själv, måste konstatera inkongruens mellan upplevelsen och dess uttryck, mellan innehåll och form, är och blir denna sång *oskön*, ty den är osann, den är en förklädnad, och all andlig förklädnad är *oskön*, icke blott den överdrivet rika men ock den demonstrativt torftiga.

A. Adell.

Recensioner.

Robert Will: *Le Culte, Étude d'Histoire et de Philosophie religieuses*. Tome premier. Strasbourg, Paris 1925. 458 s. 40 fr.

Robert Will: *Le Culte mystique*. Strasbourg, Paris 1924. 47 s. 1,40 fr.

Robert Will, professor vid den protestantiska fakulteten i Strasbourg, har med dessa tvenne arbeten framlagt ett par utomordentligt intressanta studier i kultens väsen. Det förra framställer trenne kultiska typer: *Le sacrifice*, *le mystère*, *la prière*. I den första typen ser författaren ett medel till mystisk gemenskap samt en »principe de spiritualité religieuse et morale». Denna typ får emellertid en relativt kortfattad behandling. Den andra typen, *le mystère*, under vilken rubrik såväl Dopet som Nattvarden (inom de olika konfessionerna) analyseras, får ett något större utrymme, under det att det egentligen är den tredje typen, *la prière*, som synes mest ha intresserat författaren. Här beskrives predikan. Den betraktas såsom ett kultiskt moment i Gudstjänsten. Predikan är en »fonction prophétique (sacramentelle)»,

och dess uppgift är att föra fram tillbedjan samt giva åhöraren en numinös förnimmelse av den Heliges presens. Den är alltså i sin fullkomning en bön. Men inte endast en individuell bön. Ordet giver solidaritet, och predikan är att anse såsom en kollektiv bön, emedan den, såsom Luther säger, är Guds Ord. Den är då en *communio* mellan Gud och församlingen i ordets form, alltså enligt Wills definition en bön. Sakramenten, som förut behandlats såsom *sacrificiella* och *mysteriösa* faktorer i Gudstjänsten, framställas nu här såsom *bönemoment*, i det att de innehålla »une expression symbolique et une confirmation effective de la communion divine». Till den kulturella bönen räknas även »le cantique et la musique religieuse». Koralen får här en historisk undersökning samt en essentiell analys, båda av stort intresse.

Will anser, att det gudomliga i kulten visar sig dels såsom mysteriet, dels såsom uppenbarelse. Dessa tvenne former hava nu motsvarande korrelat i de »kultiska attityderna», tillbedjan (*l'adoration*)